אי נמי לכדרבי יצחק. אבל נמי דייק עולמית לכדרבי יצחק בפרק מרש (יבמות קיג.): דקאמר התם אף אנן נמי תנינא (ג) כדרבי יצחק ודייק מדקתני עולמית גבי נשמטה ולא תנא גבי נישמטת היא אלא דהכא דייק מדקתני עולמית אתרוייהו אנתמרש ונשמטה הא דקתני ליה אחרש אשמועינן אפי' יכול לדבר ע"י כתב ואנשמטה לכדרבי יצחק ורב פפא דאי דמי"מ איכא למימר דלא אתא עולמית אלא לכדרבי יצחק גרידא: **הכא במאי עסקינן דלא אמר תנו.** ולא"ת [א] וכי לא ידע שיקשה לו עד שיאמר תנו מיבעי ליה דמכח זה דקדק תחלה דסיפא כרבי יוסי מדקתני עד שיאמר לסופר כתוב ולא קתני עד שיאמר תנו וי"ל דהתמרא סבר דלכתי לא תנא עד שיאמר תנו משום דכבר שמעינן ליה מדיוקא דרישא דקתני כתבו משמע הא אמר תנו נותנין ולהכי אשמועינן בסיפא דבכתבו לא מהני עד שיאמר לסופר כתוב וטעמא דרישא קמפרש דלהכי לא מהני מה שעשו אחרים בלשון כתובו משום דמילי לא מימסרן לשליח[יז] ולא מהני עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ופריך עד שיאמר תנו מיבעי ליה דכיון דלא שמעינן ליה אלא מדיוקא דרישא הוה ליה למיתני בסיפא בהדיא עד שיאמר תנו: **הכא במאי עסקינן דלא אמר להתלתא.** ה"ג תימה וכי לא ידע שיקשה לו עד שיאמר לג' מיבעי ליה ועוד דאי בדלא אמר לתלתא מאי איריא כתבו תנו נמי לא מהני וי"ל דהשתא מוקי רישא בכל ענין בין אמר לג' בין אמר לשלשה ומשום שלשה נקט כתבו דהא אם אמר תנו נותנין ולהכי לא מצי למיתני בסיפא עד שיאמר לשלשה דהא בשלשה נמי מייתי דכתבו לא מהני אפי' בשלשה ומ"מ פריך דה"ל למיתני בסיפא ולפרש בהדיא עד שיאמר לשלשה תנו: **הכא במאי עסקינן דלא אמר אמרו.** סלקא דעתא דלא שייך לאקשויי עד שיאמר אמרו מיבעי ליה דניחא ליה למינקט דומיא דרישא שהבעל מצוה לעדים עצמם לעשות אבל אומר אמרו אומר לאחרים שיאמרו לעדים לעשות וא"ת השתא דמוקי לה כרבי יוסי אמאי נקט כתבו הוה ליה למינקט תנו[ב] וכ"ש כתבו[ג] ועוד כיון דכתבו לאו דוקא והוא הדין תנו נימא דהוא הדין נמי אמרו ותיפי סיפא על שיאמר לסופר כתוב כו' ויש לומר דלא חש למיתני תנו דמסיפא שמעינן דהוא הדין תנו מדלא תנא עד שיאמר תנו: ומשום דאפילו לשלשה נמי אע"ג דלא אמר כתבו לריכין הם עצמם לכתוב ומתניתין דנקט כתבו משמע דאי לא אמר כתבו לא הוי פסיל האי גיטא וכגון שהיו שלשה ורבי מאיר היא: **דאמר מילי מימסרן לשליח.** דרך ארץ הוא לעשות שליח דברים והוי נמי בדברים שלוחו של אדם כמותו הלכך היכא דהוו ג' דאיכא למימר עשאם ב"ד לומר לאחרים[יח] אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתומו: **עד שיאמר לסופר כתוב.** משמע דאין לך לא היתר לומר לאחרים לכתוב אלא השומע מפיו הוא יכתוב ואפילו שלשה ואפי' לא אמר כתבו: **הכא במאי עסקינן.** הך סיפא דקתני עד שיאמר לסופר עצמו: **דלא אמר תנו.** בלא כתבו והכי קאמר האומר כתבו אינו כשר אלא ג"כ אמר לסופר עצמו: **אי הכי.** כיון דאיכא לד היתר לומר לאחרים הכי איבעי ליה למיתני אינו גט עד שיאמר תנו בלא כתבו וכל שכן פשיטא דכי אמר לסופר עצמו אלא ודאי דוקא קאמר סיפא באומר תנו: **והכא במאי עסקינן דלא אמר לשלשה.** ובשנים מודה ר"מ דאפילו אמר תנו כותבין הן עצמן דלא עשאם ב"ד: **אלא כולה רבי יוסי היא.** והא דנקט בריש כתובו לאו למידק דאילו אמרו לאחרים ויכתבו אלא היינו טעמא דפסול דלא אמר אמרו והכי דייקת מינה טעמא דלא אמר אמרו הא אמר לשנים אמרו לפלוני ופלוני ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתומו ואמרו לאותן לסופר וכתב ולאותן עדים וחתמו שפיר דמי דמודי רבי יוסי בהא שהרי עשאן שלוחין לכך: **וא"ר ירמיה אחס סופר שנינו.** לא תימא דמתכשר גט בחתימת עד אחד וכתב יד סופר שני אלא הכי קאמר אחס הסופר בגט עד ועד שני עמו כשר: **ואמר רב חסדא.** מתני' דמכשר להתיס סופר בגט:

ר'

[ו] והתנן [א]שני אחין חרשין נשואין שתי אחיות פיקחות או שתי אחיות חרשות או שתי אחיות אחת פיקחת ואחת חרשת וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פיקחין או לשני אחין חרשין או לשני אחין אחד פיקח ואחד חרש הרי אלו פטורות מן החליצה ומן היבום ואם היו נכריות יכנסו ואם רצו להוציאן יוציאו [ב]אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא אמר רבי יוחנן חלוקין עליו חבריו על רשב"ג אמר אביי אף אנן נמי תנינא [ג]בנישטת לא יוציא נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית מאי עולמית לאו אע"ג דיכול לדבר מתוך הכתב אמר רב פפא אי לאו דאשמועינן ר' יוחנן הוה אמינא רשב"ג לפרושי טעמא דת"ק הוא דאתא ומאי עולמית אע"ג דחזינא ליה דחריף אי נמי לכדרבי יצחק [ד]דא"ר יצחק דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דהוה אפיקחת בעל כרחה ומה טעם אמרו אינה מתגרשת [ה]שלא ינהגו בה מנהג הפקר: **מתני'** [ו]אמרו לו נכתוב גט לאשתך ואמר להן כתובו אמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו אע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו וחזר ונתנו לה הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו: **גמ'** טעמא דלא אמר תנו הא אמר תנו נותנין מני ר"מ היא דאמר מילי מימסרן לשליח אימא סיפא עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו אתאן לר' יוסי דאמר [ז]מילי לא מימסרן לשליח רישא ר"מ וסיפא רבי יוסי [ח]אין רישא ר"מ וסיפא רבי יוסי אביי אמר כולה רבי מאיר היא והכא במאי עסקינן דלא אמר תנו אי הכי עד שיאמר תנו מיבעי ליה אלא הכא במאי עסקינן דלא אמר לבי תלתא א"ה עד שיאמר לשלשה[ז] מיבעי ליה אלא כולה רבי יוסי היא והכא במאי עסקינן דלא אמר אמרו אי הכי עד שיאמר אמרו מיבעי ליה ועוד [ט]מי מודה רבי יוסי באומר אמרו [י]והתנן כתב סופר ועד כשר [יא]ואמר רבי ירמיה חתם סופר שנינו ואמר רב חסדא מתניתין מני ר'

שני אחין חרשים. כיון דהם חרשים לא איכפת לן בנשותיהן אם הן [ו] [יב]אחת פקחות דמ"מ הם לא נכנסו אלא בחרמיזה: **וכן שתי אחיות חרשות.** לא איכפת לן בפקחות של בעליהם דהן לא נכנסו אלא בחרמיזה לפיכך פטורות מן החליצה דיוצאה משום אחות אשה דכל עריות פטורות מן החליצה: **ואם היו נכריות.** ומת אחד מהן השני אינו יכול לחלוץ מפני שהוא חרש או שהיא חרשת ואינה יכולה לומר מאן יבמי אלא [יג]יכנסו: **ואם רצו להוציאן.** אחרי כן יוציאו דאתי גט חרש ומפקע זיקת קידושי חרש אלמא היכא דנפלה ליה מאחיו חרש מפיק ולא גזרינן אטו אחיו פקח: **דנשאין מעיקרא.** דנפלה ליה מאחיו פקח: **חלוקין עליו חבריו.** דאפי' פקח ונתחרש אינו יכול לגרש ואפי' יודע לכתוב ולא תימא דשב"ג מפרש מילתיה דתנא קמא דהכי שמע ליה לרבי יוחנן דמיפלג פליג: **נישטת.** היא משגיחת: **לא יוציא.** אסור להוציאה. ואע"פ שפקחת ונתחרשה יוציאה דאשה לא בעינן דעתה שהרי יוצאה לרצונה ושלא לרצונה היכא דנשטת אמור רבנן לא יוציא דכיון שאינה יודעת לשמור עצמה ינהגו בה הפקר בזנות וכן מפרש לקמן[יג]: **ואע"ג דחריף.** אבל מדבר מתוך הכתב לא ממעט: **אי נמי.** האי עולמית לכדרבי יצחק אתא למידק מינה מדקתני סיפא עולמית ורישא לא תנא עולמית משום דרישא דרבנן כדרבי יצחק וסיפא דאורייתא דגבי מגרש בעינן דעתו שהאיש אינו מוצא אלא לרצונו: **אפיקחת בעל כרחה.** מתגרשת ואע"פ שלא מדעתה: **מתני' אמרו לו.** לבריא או לשכיב מרע חכם: **נכתוב גט לאשתך.** שלא תיזקק ליבם: **ואמר להם לכתובו.** והם אמרו לו לסופר כו': **גמ' טעמא דלא אמר להם תנו.** בלא כתבו דכיון דאמר להם כתבו מקפיד היה בדבר שלא יאמרו לאחר ויכתוב שבושת הוא לו לגלות שאינו יודע לכתוב גט ובהא אפי' ר"מ מודה [יד]לקמן בפרק התקבל שאם אמר כתבו גט לאשתי אפילו אמר לב"ד לא שאשה ב"ד לרשות את אחרים על כך: **הא אמר תנו.** גט לאשתי ולא אמר כתבו אומרים לאחרים ויכתבו ויתנו דעשאן ב"ד. ועל כרחין כגון שהיו שלשה דאילו לשנים אפי' ר"מ מודה שאפי' לא אמר כתבו אלא תנו נריכים הם עצמם לכתוב ותנו גט לאשתי יכתבו הם עצמם ויתנו אבל אמר לשלשה תנו יאמרו לאחרים ויכתבו ויתנו מפני שעשאם ב"ד דברי ר"מ ופליג רבי יוסי עליה דהכי תנן לקמן[טו] אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו הם עצמם ויתנו אבל אמר לשלשה תנו יאמרו לאחרים ויכתבו ויתנו מפני שעשאם ב"ד: **אלא כולה רבי יוסי היא.** דאמר אמרו לאחרים ויכתבו ולפלוני ופלוני ויחתומו ואמרו לאותן לסופר וכתב ולאותן עדים וחתמו שפיר דמי דמודי רבי יוסי בהא שהרי עשאן שלוחין לכך: **וא"ר ירמיה אחס סופר שנינו.** לא תימא דמתכשר גט בחתימת עד אחד וכתב יד סופר שני אלא הכי קאמר אחס הסופר בגט עד ועד שני עמו כשר: **ואמר רב חסדא.** מתני' דמכשר להתיס סופר בגט:

ר'

[א] ב"מ ל"ב. [ב] ב"מ ל"ג. [ג] ב"מ ל"ד. [ד] ב"מ ל"ד. [ה] ב"מ ל"ד. [ו] ב"מ ל"ד. [ז] ב"מ ל"ד. [ח] ב"מ ל"ד. [ט] ב"מ ל"ד. [י] ב"מ ל"ד. [יא] ב"מ ל"ד. [יב] ב"מ ל"ד. [יג] ב"מ ל"ד. [יד] ב"מ ל"ד. [טו] ב"מ ל"ד. [יח] ב"מ ל"ד. [יז] ב"מ ל"ד.

[ו] יבמות קי:. [ב] ב"מ ל"ד. [ג] ב"מ ל"ד. [ד] ב"מ ל"ד. [ה] ב"מ ל"ד. [ו] ב"מ ל"ד. [ז] ב"מ ל"ד. [ח] ב"מ ל"ד. [ט] ב"מ ל"ד. [י] ב"מ ל"ד. [יא] ב"מ ל"ד. [יב] ב"מ ל"ד. [יג] ב"מ ל"ד. [יד] ב"מ ל"ד. [טו] ב"מ ל"ד. [יח] ב"מ ל"ד. [יז] ב"מ ל"ד.

[ו] יבמות קי:. [ב] ב"מ ל"ד. [ג] ב"מ ל"ד. [ד] ב"מ ל"ד. [ה] ב"מ ל"ד. [ו] ב"מ ל"ד. [ז] ב"מ ל"ד. [ח] ב"מ ל"ד. [ט] ב"מ ל"ד. [י] ב"מ ל"ד. [יא] ב"מ ל"ד. [יב] ב"מ ל"ד. [יג] ב"מ ל"ד. [יד] ב"מ ל"ד. [טו] ב"מ ל"ד. [יח] ב"מ ל"ד. [יז] ב"מ ל"ד.

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ז הל' יבום הלכה טו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קעה סעיף יג:

כז ב ג מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה כג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קיז סעי' ו:

כח ד מיי' שם פ"ב הלכה ה סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קכ סעיף ד:

מוסף רש"י

שני אחין חרשין. נישואיהן שוין בין שהן פקחות בין שהן חרשות בין אחת פקחת ואחת חרשת, שהרי כניסתן לנעליהן כרמיזה, וכן שתי חרשות כניסתן ברמיזה ואע"פ שהן פקחין, או אחד פקח ואחד חרש נישואיהן שוין, הילכך יוצאת היא משום אחות אשה (יבמות קי:) דהואיל ושניהן חרשות או שניהן חרשים, בקידושי זו כך קידושי זו, ואתו קידושין דאשתו ומפקעי זיקה (שם קיב:). **ואם היו נכריות.** ומת אחד מהן יכנוס השני, דלאו בר חליצה הוא או היא אינה בת חליצה (שם קי:) שאין חליצה בחרשת ומרש שאינן באמר ואמרה, ואחר כך אם רצו יוציאו בגט, דאתא גט בכרמיזה ומפקיע נישואין דליכי חיקת אחיו דהוא כרמיזה (שם קיב:). **נישטת לא יוציא.** בגמרא מפרש שלא יעבור בה מנהג הפקר ומקנסא דרבנן היא (שם). **נתחרש הוא.** לאחר קידושין, טולא וקידושיה גמורים הוי לא יוציא עולמית (שם). **מילי לא מימסרן לשליח.** אין בדברים כח להיות מחרים ומסמרים לאחר (לעיל כט.). **כתב סופר ועד כשר.** כלומר כתב סופר ואתם עד אחד כשר (לקמן פז:). **חתם סופר שנינו.** האי כתב סופר דקתני, אתם הוא, שאם אתם הסופר בעד ועד אחד עמו כשר (לעיל סו:) דהוה להו ג' עדים, ואשמועינן מתניתין דלא חיישינן למיגר הבעל לא יוה שיתחתם הסופר אלא אמר לשנים אמרו ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתומו ואמרו הכי לאותן לסופרא ולאחתמוהו, להא לא מייתינן (לקמן פח.).

פסקי רי"ד

קדושי תורה ואין לו כח להפקיעם לא ברמיזה ולא בכתבו וק' לרב כהנא אמר רב ומהדר תנאי הוא דתניא ארשב"ג בד"א בחרש מעיקרו אבל פקח ונתחרש הוא כותב ואחרים חותמין על כתב ידו. פי' בד"א שאין סומכין על כתב ידו אלא בחרש מעיקרא שלא למד לכתוב מדעת אבל פקח ונתחרש שלמד הכתיבה בעודו פקח סומכין על כתבו והוא כותב הגט ואחרים חותמין עליו ונותנו לאשתו ומפקיע קדושי פקחותו כרב כהנא אמר רב: **ומקשה חרש מעיקרו לא אדרבה** (מיקלקל) כשם שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה ובכל רמזיו סומכין וכ"ש על כתיבתו ומהדר אי באשתו הכי נמי הכא במאי עסקינן ביבמתו יבמתו דנפלה ליה ממאן אילימא דנפלה ליה מאחיו חרש סוף סוף כשם שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה אלא דנפלה ליה מאחיו פקח נמצא עכשיו דפליגי רבנן ורשב"ג בכתיבת החרש דרבנן סברי חרש לא יועילו רמזיו ולא כתיבתו לגבי גט וכגון שכנס בעודו פקח שקדושיו קדושי תורה

מסורת הש"ס

[ו] יבמות קי:. [ב] ס"ל אלמא לא גזרינן חרש אטו פקח. [ג] שם. [ד] שם קיב:. [ה] [לעיל כט. וש"נ]. [ו] אמר אביי אין הישא ר"מ וסיפא ר"י רבא אמר בולה ר"מ ס"ל מ"ל. [ז] בכת"י נוסף: תנו. [ח] [לעיל סו: לקמן עב.]. [ט] [לעיל סו: לקמן פו: פז:]. [י] [לעיל סו: לקמן פח.]. [יא] [ל"ל אחיות, וע' רש"ש]. [יב] בדפו"ר יכנוס. [יג] בדש"י שבדי"ף נוסף ד"ה: לא יוציא עולמית. דקדושין גמורין היו ואין לו דעת צילוותא לגרש. [יד] [ולפנינו היא לעיל סו:] ע' תוס' לעיל כ"פ התקבל. [טו] [ולפנינו היא לעיל סו:]. [טו] צ"ל ראמרו. רש"ש. [יז] ע' רש"ש.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שני אחין דמאי ס"ד הן פקחות כל"ל ותיבת אחת נמחק: (ב) תוס' ד"ה אי נמי וכו' נמי תניא לדרבי יצחק:

מוסף תוספות

א. סוגיא זו משונה, דמאי ס"ד לשנויי. תוס' הרא"ש. ב. דפסול, דהוי רבותא טפי. ל"ן. ג. ואכתי מצי למידק מינה הא אמרו כשר. ל"ן.

פסקי רי"ד (המשך)

דאי בחרש מעיקרו ליכא מאן דפליג דכשם שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה ואתא רשב"ג למימר איזו כתיבת חרש אין סומכין עליה מחרש מעיקרו שלא למדה מדעת אותה כתיבה ודאי לא מהניא גבי יבמתו שנפלה לפניו מאחיו פקח שאין ביאתו וגיטו חשובים להפקיע זיקה דאורייתא ואפילו ע"י כתב אבל בכתיבת פקח ונתחרש שלמדה בעודו פקח מהניא כתיבתו לאחר שנתחרש להפקיע קדושי פקחותו ואע"פ שרמזיו אין מועילין כתיבתו מועלת ורב כהנא אמר רב דאמרי כרשב"ג: א"ר יוחנן חלוקים עליו חבריו על רשב"ג. פי' היא הברייתא שהבאנו למעלה ואתא ר' יוחנן למימר דרשב"ג דאמר בד"א בחרש מעיקרו לאו לפרושי דת"ק קאמר ולא אתי לאיפלוגי עליה אלא קים ליה לר' יוחנן דמיפליג פליגי: **אמר אביי אף אנן נמי תנינא נשתטת לא תצא.** פי' מפני שאין לה יד ואין לה דעת לשמור גיטה. **נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית מאי עולמית לאו אע"ג שיכול לדבר מתוך הכתב** שאין לחלק בין כתיבתו לשאר רמזיו וכיון דרבנן פליגי עליה דרשב"ג וסתם מתני' דיבמות נמי פליגא עליה הלכה כסתם מתני' ולקמן בפרקין נמי אמרינן לאפוקי מדרב כהנא אלמא לית הלכתא כותיה שאין סומכין על כתיבתו כמו שאין סומכין על רמיזותיו להפקיע קדושי פקחות: **מתני'** אמרו לו **נכתוב גט לאשתך אמר להם כתובו אמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו אף על פי שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו דרישקנן טעמא דלא אמר תנו הא אמר תנו [נותנין] ומתני' מני ר' מאיר היא דאמר מילי מסמרן לשליח אימא סיפא עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו אתאן לר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ר' יוסי היא. הלכך ליכא למיחש לחורבא. דאילו לר' מאיר איכא למיחש דלמא זימנין דאמר לשנים אמרו לפלוני ופלוני ויחתמו וחזו אחרי הני שלוחי וחייש לכיסופא דסופר ומחתמי ליה בלא דעת הבעל אבל לר' יוסי ליכא למיחש להכי שהרי לא יכתוב סופר גט אלא אם כן ישמע מפי הבעל עצמו: **ואי ס"ד מודה ר' יוסי באומר אמרו.** הך מורכא גופה לר' יוסי איתא: **כולה ר' יוסי היא.** וריש"א דאמר כתבו לו דווקא דאפילו תנו נמי פסול דקתני סיפא עד שיאמר לסופר ויכתוב ואומרא דתנא למיתני ולאוסופי ונקט למילתיה בלשון לא מיבעיא הך אלא אפילו הא נמי פסיל עד שיאמר כו': **פניא כוותיה דרב אשי.** דבאומר אמרו נמי פסיל רבי יוסי: **לאפוקי מדרב כהנא.** דאמר לעיל (דף עא.) חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו: **מתני' אם מפי לא אמר כלום.** דמשמע לכשאמות ואין גט לאחר מיתה: **זה גיטך מחולי זה.** משמע מחולי זה ואילך וכיון שמת מתוך החולי נמצא שאין הגט חל אלא לאחר מיתה: **מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט.** מספקא לן אי תנאה הוי מהיום אם אמות וכיון שמת נתקיים התנאי ונמצא שהוא גט משעת נתינתו או חזרה הוי שחזר בו ממאי דאמר מהיום ואמר לאחר מיתה יהא גט ואינו כלום. דבשלמא גבי מתנה איכא למימר גופא מהיום ופירא לאחר מיתה אבל הכא איכא למימר הכי ואי משום תנאה ה"ל למימר מהיום אם מתי ובגמרא פריך מ"ש מריש: **חולצת.** שמא אינו גט: **ולא מתייבמת.** שמא גט הוה והויא לה גרושה אחיו וקיימא עליה בברכת הולץ ולא החזירה: **גמ' והדר תני כו' אלמא לאו כלאחר מיתה דמי.** דאילו במהיום ולאחר מיתה תני סיפא גט ואינו גט: **משמע למעבשיו.** אם יתקיים תנאי זה שאמות וכשמת הוה גט למפרע אבל[ו] לאחר מיתה לא משמע תנאה וספוקי מספקא לן: **וחולצת.** כלומר אסורה להתייבם דמספקא ליה אי הוה גט אי לא ולקמיה מפרש ואזיל: **והא מדסיפא.** גבי מהיום ולאחר מיתה תנא חולצת וברישא לא תנא חולצת מכלל דדוקא קתני: **מפני'.** דבעי מהיום: **ברבנן.** דפליגי עליה דרבי יוסי בית שוחלין (ב"ב קלו.) דקא תני הכותב כל נכסיו לבנו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה ואי לא ה"ל מתנה לאחר מיתה וה"ג גט לאחר מיתה הוא: **ורב פונא בר' יוסי דאמר.** התם אינו צריך דקא סבר זמנו של שטר מוכיח עליו דמהיום נתן לו את גוף הקרקע והפירות יאכל הוא בחייו דאם לא נתן לו הגוף מעכשיו למה נכתב זמן בשטר המתנה: **תנילה נמי לא ניבעי.** דהא אמר אע"ג דלא כתב מהיום כמאן דכתב מהיום דמי ומהיום אם מתי תנן במתני' דכשר: **טעמא דר' יוסי לא ידענא.** אמאי קאמר מ"ל: בעל

ר' יוסי היא דאמר [ו]מילי לא מימסרן לשליח ואי ס"ד מודה ר' יוסי באומר אמרו נפיק מינה חורבא דזימנין דאמר להו לשנים אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו ומשום כיסופא דסופר חיישי ומחתמי ליה ובעל לא אמר הכי אלא מחוורתא רישא ר"מ וסיפא ר' יוסי רב אשי אמר כולה ר' יוסי היא ולא מיבעיא קאמר לא מבעיא היכא דלא אמר תנו אלא אפי' אמר תנו לא ולא מיבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא אלא אפי' אמר לבי תלתא לא ולא מיבעיא היכא דלא אמר אמרו אלא [ז]אפילו אמר אמרו נמי לא תניא כוותיה דרב אשי [ח]כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה אע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ישמעו לאפוקי ממ"ד [ט]מודה רבי יוסי באומר אמרו קולו לאפוקי [י]מדרב כהנא אמר רב: **מתני'** [יא]זה גיטיך אם מתי זה גיטיך מחולי זה זה גיטיך לאחר מיתה [יב]לא אמר כלום [יג]מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי [יד]ה"ז גט [טו]מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת [טז]זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת ה"ז גט ואם לאו אינו גט: **גמ'** אלמא אם מתי כלאחר מיתה דמי והדר תני מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי אלמא אם מתי לאו כלאחר מיתה דמי אמר אביי אם מתי שתי לשונות משמע במעכשיו ומשמע כלאחר מיתה אמר לה מהיום כמאן דאמר לה מעכשיו דמי לא אמר לה מהיום כמאן דאמר לה לאחר מיתה דמי: זה גיטך אם מתי לא אמר כלום: אמר רב הונא וחולצת והא לא אמר כלום קתני לא אמר כלום דאסירא לעלמא וליבם נמי אסירא והא מדסיפא חולצת מכלל דרישא יבומי נמי מיבמה מתני' כרבנן ורב הונא [יז]דאמר כר' יוסי [יח]דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אי רבי יוסי חליצה נמי לא תיבעי וכ"ת מספקא ליה לרב הונא אי הלכתא כר' יוסי או אין הלכה כר' יוסי ומי מספקא ליה [יט]והא רבה בר אבוה חלש עול לגביה רב הונא ורב נחמן א"ל רב הונא לר"נ בעי מיניה מרבה בר אבוה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה א"ל טעמא דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה א"ל את בעי מיניה הלכה וטעמיה דרבי יוסי אנא אמינא לך בעי מיניה א"ל הכי אמר רב [כ]הלכה כרבי יוסי לבתר דנפק א"ל היינו טעמא דרבי יוסי דקסבר זמנו של שטר מוכיח עליו אלא מספקא ליה אי

ומשום כיסופא דסופר חיישי ומחתמי ליה. הוה מצי לשנויי כיון דאמר מר כשר ולא תעשה כו' ולאסוקי כדמסיק בהתקבל (לעיל סז.) [א]אלא לפי שכבר דקדק [יא]ולא חש לחזור ולהאריך ומכאן יש להוכיח דפרק מי שאחזו סדרו אחר התקבל [יב]:

לא מיבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא כו'. לא מיבעיא קמא אחי אפי' לר"מ דקאמר לא מיבעיא כתבו אלא אפי' תנו כיון דמיירי בב' [יג]כדקאמר בתר הכי לא מיבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא אע"ג דקאי לרבי יוסי אין לחוש דמדקדק כל לא מיבעיא שיכול לומר וש ספרים דגרסי לא מיבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא תנו אלא אפילו אמר לבי תלתא תנו: **תניא** כוותיה דרב **אשי.** לכאורה משמע דלא מייתי מינה ראיה אלא דלא מודה ר' יוסי באומר אמרו אבל הרב רבי אלחנן פירש בשם ר' יצחק דמוכח מינה דלא מיבעיא קאמר כדמשני רב אשי דולאי אי הוי תני נכתוב גט לאשתך כו' הוה דייקינן הא אמר תנו אלא דייק כדדייק אמתני' והוי ריש"א ר"מ אבל השתא דנקט כתב הסופר לשמה דמשמע [ב]הא אם אמר לשום אדם מהני והא ליתא דאפילו לר"מ לא מהני אלא ודאי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לא אמר כתבו אלא אפי' אמר כתבו ולא מיבעיא דלא אמר תנו כו' [ג]כדדייק אמתני': **קולו לאפוקי מדרב כהנא כו'.** וא"ת ואמאי נקט מדרב כהנא ממתני' (סז:) נמי אתיא לאפוקי דמכשרה בהרכנת הראש בלא קול וי"ל דמסתברא דהרכנה דמתני' מהני כמו קול כיון דקיים לן שמתרצה לא בעינן שמיעת הקול כמו תן גט זה לאשתי אם היה זכות לה לא היה יכול לחזור בו ואע"פ שהיא אינה אומרת כלום כיון שהיא מתרצה בלא שמיעת קולה הוי שלוחה ובברייתא דנקט עד שישמעו קולו לא שנה אלא למעוטי חרש דרב כהנא דמסתבר למעוטי:

מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט. כתב ר"ת מהיום אם מתי אם מת בו ביום לא ידענא מה אדון בה [ד]ולרבינו אלחנן נראה דמהיום הוי כמו מעכשיו ודעתו שיהא גט לאלתר דמסתמא דלכך נותן גט שירא למות וכי אין לו לירא שמא ימות בו ביום אלא ודאי לאלתר קאמר שיהא גט ומכל מקום נכון להחמיר [ה]: **הכי** אמר רב הלכה כרבי יוסי. והא דאמרינן בפרק בתרא (לקמן פה:) התקין רב בגיטא מן יומא דנן ועלם ולאפוקי מדרבי יוסי אין זה אלא לשופרא בעלמא דהא כרבי יוסי ס"ל כדאמר הכא ואית דגרס לקמן רבא לפי זה צריך לומר נמי דלשופרא דשטרא תקן דהא אמר בסמוך לדרבא פשיטא ליה דהלכה כרבי יוסי אפילו בעל פה וכן פירש בקונטרס לקמן [ו]:

לא מיבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא כו'. לא מיבעיא קמא אחי אפי' לר"מ דקאמר לא מיבעיא כתבו אלא אפי' תנו כיון דמיירי בב' [ז]כדקאמר בתר הכי לא מיבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא אע"ג דקאי לרבי יוסי אין לחוש דמדקדק כל לא מיבעיא שיכול לומר וש ספרים דגרסי לא מיבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא תנו אלא אפילו אמר לבי תלתא תנו: **תניא** כוותיה דרב **אשי.** לכאורה משמע דלא מייתי מינה ראיה אלא דלא מודה ר' יוסי באומר אמרו אבל הרב רבי אלחנן פירש בשם ר' יצחק דמוכח מינה דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לא אמר כתבו אלא אפי' אמר כתבו ולא מיבעיא דלא אמר תנו כו' [ח]כדדייק אמתני': **קולו לאפוקי מדרב כהנא כו'.** וא"ת ואמאי נקט מדרב כהנא ממתני' (סז:) נמי אתיא לאפוקי דמכשרה בהרכנת הראש בלא קול וי"ל דמסתברא דהרכנה דמתני' מהני כמו קול כיון דקיים לן שמתרצה לא בעינן שמיעת הקול כמו תן גט זה לאשתי אם היה זכות לה לא היה יכול לחזור בו ואע"פ שהיא אינה אומרת כלום כיון שהיא מתרצה בלא שמיעת קולה הוי שלוחה ובברייתא דנקט עד שישמעו קולו לא שנה אלא למעוטי חרש דרב כהנא דמסתבר למעוטי:

מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט. כתב ר"ת מהיום אם מתי אם מת בו ביום לא ידענא מה אדון בה [ט]ולרבינו אלחנן נראה דמהיום הוי כמו מעכשיו ודעתו שיהא גט לאלתר דמסתמא דלכך נותן גט שירא למות וכי אין לו לירא שמא ימות בו ביום אלא ודאי לאלתר קאמר שיהא גט ומכל מקום נכון להחמיר [י]: **הכי** אמר רב הלכה כרבי יוסי. והא דאמרינן בפרק בתרא (לקמן פה:) התקין רב בגיטא מן יומא דנן ועלם ולאפוקי מדרבי יוסי אין זה אלא לשופרא בעלמא דהא כרבי יוסי ס"ל כדאמר הכא ואית דגרס לקמן רבא לפי זה צריך לומר נמי דלשופרא דשטרא תקן דהא אמר בסמוך לדרבא פשיטא ליה דהלכה כרבי יוסי אפילו בעל פה וכן פירש בקונטרס לקמן [יא]:

כבס א מיי' פ"ג מהל' גירושין הלכה ה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכ סעיף ד:
ל ב מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה יב סמג עשה לב טוש"ע אה"ע סימן קמה סעיף א:
לא ג מיי' שם הלכ' יג טוש"ע שם סעיף ב:
לב ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ג:
לג ה מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ז:
לד ו ז מיי' פי"ב מהל' זקייה הלכה טו סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן רנח סעיף ג:

מוסף תוספות

א. דהדר הוה פריך וניחוש דלמא אמר להו ואתם תחומו בדהתם. תוס' הרא"ש. ב. שבלא שום ציווי נכתב ונחתם. תוס' הרא"ש. ג. [אלא] אפי' אמר תנו, ואפי' אמר אמרו אין כאן צד הכשר עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים תחומו. תוס' הרא"ש. ד. שמא בסוף היום אמר שיהא גט, וכבר מת, והו"ל גט לאחר מיתה. הגה"מ גירושין פ"ט אות ב' בשם ס' התרומה. ה. כדברי ר"ת ולומר 'מעכשיו' כדי שלא יהא שום צמצום בדבר. מרדכי.

פסקי רי"ד

ואסקה רב אסי כולה ר' יוסי היא לא מבעיא קאמר לא מבעיא היכא דלא אמר תנו אלא אפי' אמר תנו נמי לא. ולא מיבעיא היכא דלא אמר אמרו אלא אפילו אמר אמרו נמי לא: **תניא כוותיה דרב אסי** כתב הסופר לשמה וחתמו עדים לשמה אף על פי שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו והזו ונתנו לה הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ישמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר' יוסי באומר אמרו קולו לאפוקי מדרב כהנא אמר רב [דאמר] חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבים ונותנין גט לאשתו: **מתני' זה גיטיך אם מתי זה גיטיך מחולי זה [זה] גיטיך לאחר מיתתי לא אמר כלום: מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתיבמת.** פי' זה גיטיך אם מתי משמע שיהא גט לאחר שאמות ומשום הכי לא אמר כלום שאין גט לאחר מיתה דבעי' שיהא המגרש חי בשעת קנין הגט והגט הזה אינו קונה כ"א לאחר מיתה. **זה גיטיך מחולי זה** פי' (האי) [על] אם מתי קאי בין אם אומר לה זה גיטיך אם מתי בין אם אמר לה זה גיטיך אם מתי מחולי [זה] ומת לא אמר כלום ומתיבמת (ולא אמרינן שמא נשתנה חליו ולא מת מאותו החולי) הכי משמע אם מתי מחולי או אם לא אעמוד מחולי והרי מת ולא עמד וכיון דאינו קונה אלא לאחר מיתה לא אמר כלום. **אבל אם** אמר מהיום אם מתי או מעכשיו אם מתי הרי זה גט דכיון דאמר מהיום או מעכשיו למפרע הוא קונה משעה שמסרו בידה ואין זה גט לאחר מיתה וכשאמר מהיום ולאחר מיתה מספקא לן אי תנאה הוי וכאילו אמר מהיום אם מתי דמי וקונה למפרע אי חזרה הוי שתחילה אמר מהיום ואח"כ חזר ואמר שלא יהא גט אלא לאחר מיתה ואינו כלום הלכך מספיקא חולצת דלמא חזרה הוי ולא הוי גיטא ואינה מתיבמת דלמא תנאה הוי והוי גיטא. ולא דמי למתנה דכתב ביה מהיום ולאחר מיתה והיא קיימת דהתם אמרינן גופא מהיום ופירא לאחר מיתה אבל הכא ליכא למימר הכי: **רבה בר אבוה חלש עייל לגביה רב הונא ורב נחמן ורבא** א"ל רב הונא לרב נחמן בעי מיניה מרבה הלכה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולא בעינן מהיום אי לא בעא מיניה א"ל הכי אמר רב הלכה כר' יוסי ולית הלכתא כר' יוסי מדאמרי' לקמן בפרקין (נו:) ורבותינו התירוה לינשא וסברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולא הודו לו כל סייעתא אלמא אין הלכה כמותו ובפרקין לקמן (פה:) אמרינן מן יומא הכי זמן שנכתב בשטר בתנם נכתב, אלא ודאי להקנות מאותו היום נכתב (רשב"ם ב"ב קלג.).

מוסף רש"י

זה גיטך אם מתי. שכיב מרע שכתב גט לאשתו בחלל מן הלשונות הללו, זה גיטך אם מתי, או זה גיטך מחולי זה, משיפקוח חולי זה משמע, והוא מת מאותו חולי, לא אמר כלום. שהרי משפקק אינו בטיים ואינו יכול לגרש (כתובות ב:). **זה גיטך אם מתי,** כלומר אם אמות אז יהא גט (רשב"ם ב"ב קלג.). **זה גיטך מחולי זה לאחר מיתה** (שם) **זה גיטך לאחר מיתה** לא אמר כלום, דלא נמר לגרשה עד לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה (שם). **מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט.** מספקא ליה הא לאחר מיתה לא הוי מגלה, מהיום יהיה גט אם אמות, ולכשיאמות נמצא גט למפרע מאותו יום, אי חזרה הוי וחזר בו ממהיום ואמר זה גיטך לאחר מיתה, ולא אמר כלום דאין גט לאחר מיתה, דכיון דמית היכי מגרש (קדושין נ:) הלכך הוי ספק מגורשת ואם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר לריכה גט משניהם (רשב"ם ב"ב קלג.). **ואם מת חולצת.** שמא אינו גט חקוקה ליבם, ולא מתייבמת. שמא גט הוא והויא לה גרושה אחיו והכי היא לו בכתם שאין עליה זיקת יבום (קדושין ס.). **כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו.** בב"ב פרק יש נוחלין (קלו.) הסומך כל נכסיו לבנו לאחר מותו, לריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה, דלהוי משמע גופא מהיום, שלא אהא רשאי לכנכסם, ופירא לאחר מיתה, ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום, ויריבו אחיו עמו, או אם היה עליו בעל חוב מאותר לאחר מתנה זו, בע"מ נופה את חובו, ר' יוסי אמר אינו לריך, דלהכי כתיב זמן בשטר לומר מעכשיו תהא מתנה מגופה של קרקע ופירות לאחר מיתה, דאי לא בעי למיתב ליה אלא לאחר מיתה למה כתב זמן בשטר (ע"ז לז. וכעי"ז לקמן עו:) זמנו של שטר, שכתב בתחלתו בכך וכך בשבת אמר לנו פלוני הוו עדי עדים וקנו ממנו לפלוני בני לאחר מיתתי, מוכיח עליו שמאותו זמן בתחילה בתנאי שלא יהא גט אלא לאחר מיתה ואינו כלום הלכך מספיקא חולצת דלמא חזרה הוי ולא הוי גיטא ואינה מתיבמת דלמא תנאה הוי והוי גיטא. ולא דמי למתנה דכתב ביה מהיום ולאחר מיתה והיא קיימת מינה א"ל הכי אמר רב הלכה כר' יוסי ולית הלכתא כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולא הודו לו כל סייעתא אלמא אין הלכה כמותו ובפרקין לקמן (פה:) אמרינן מן יומא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ורב הונא כר' יוסי כל"ל ומיהת דאמר ממחק:

מוסף רש"י

זה גיטך אם מתי. שכיב מרע שכתב גט לאשתו בחלל מן הלשונות הללו, **זה גיטך אם מתי,** או זה גיטך מחולי זה, משיפקוח חולי זה משמע, והוא מת מאותו חולי, לא אמר כלום. שהרי משפקק אינו בטיים ואינו יכול לגרש (כתובות ב:). **זה גיטך אם מתי,** כלומר אם אמות אז יהא גט (רשב"ם ב"ב קלג.). **זה גיטך מחולי זה לאחר מיתה** (שם) **זה גיטך לאחר מיתה** לא אמר כלום, דלא נמר לגרשה עד לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה (שם). **מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט.** מספקא ליה הא לאחר מיתה לא הוי מגלה, מהיום יהיה גט אם אמות, ולכשיאמות נמצא גט למפרע מאותו יום, אי חזרה הוי וחזר בו ממהיום ואמר זה גיטך לאחר מיתה, ולא אמר כלום דאין גט לאחר מיתה, דכיון דמית היכי מגרש (קדושין נ:) הלכך הוי ספק מגורשת ואם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר לריכה גט משניהם (רשב"ם ב"ב קלג.). **ואם מת חולצת.** שמא אינו גט חקוקה ליבם, ולא מתייבמת. שמא גט הוא והויא לה גרושה אחיו והכי היא לו בכתם שאין עליה זיקת יבום (קדושין ס.). **כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו.** בב"ב פרק יש נוחלין (קלו.) הסומך כל נכסיו לבנו לאחר מותו, לריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה, דלהוי משמע גופא מהיום, שלא אהא רשאי לכנכסם, ופירא לאחר מיתה, ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום, ויריבו אחיו עמו, או אם היה עליו בעל חוב מאותר לאחר מתנה זו, בע"מ נופה את חובו, ר'

אי א"ר יוסי בעל פה. אם מבטל בדבורו הוכחת זמן השטר כיון שאין כתוב בו מהיום: **לרבא פשיטא ליה.** מכאן קשה על רשב"ם דפי' בית נוחלין (ב"ב קלו.) גבי בעי מייניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו פי' אם מועיל הקנאה כמו מהיום ג"ל בהקנאה אינו צריך ופי' רשב"ם היינו דלא כר' יוסי והכא משמע דסבר רבא כר' יוסי ואור"י דהתם מיירי באין כתוב זמן בשטר ומתוקס כר' יוסי:

אמר רב הונא גיטו במתנתו מה מתנתו בו'. פרש"י ור"ת מה מתנת שכיב מרע בלא שום תנאי מוחזר אף גיטו נמי אם עמד מחר ממילא בלא ס"ל שום תנאי ומסיק דרבה ורבא לא ס"ל הא דרב הונא דכיון דאם עמד מחזר וכי מיית הוי גיטא אמרי יש גט לאחר מיתה כמו מתנה שאינה תלה עד לאחר מיתה כמו כן גט ואין להקשות לפירושו דכיון דבסתם אם עמד מחזר מה צריך במתני' למיתני מהיום אם מת (ב"ב קלז.) מעכשיו אם מת בסתם נמי הוי כמהיום וכמעכשיו דאיצטריך לאשמועינן איזה לשון משמע מחיים ואיזה לאחר מיתה אבל קשה דאמאי הוצרך שמואל לתקן בגט דשכיב מרע לקמן בפרקין (דף עח:) אם ימות יהא גט ואם לאו לא יהא גט כיון דבסתם נמי מחזר אם עמד ומיהו י"ל דשמואל לא סבר כרב הונא אלא כרבה ורבא ומיהו קשה דהא אמרי' באיזהו נשך (ב"מ דף קו.) ההוא שכיב מרע דכתב גט לדביתהו [א] אימתא אמרה ליה דביתהו אמאי קא מיתנתא אי קיימת לידך אנא וקאמר דפטומי מילי ניתהו ופריך פשיטא [ב] ואמאי פשיטא והא רב הונא אית ליה הכא אם עמד מחזר [ג] ע"כ נראה לר"ת שכ"מ שנתן גט ולא התנה דאם עמד אינו מחזר ולא דמי למתנת שכ"מ דאם עמד מחזר דמתנה אינה אבל גט חל מחיים דדעתו שיחול מיד [ד] הלכך אינו מחזר אם לא פירש וגיטו כמתנתו דקאמר רב הונא אומר ר"ת מדקאמר גיטו ולא קאמר גט שכ"מ משמע דקאי אמתני' דמהיום אם מת מחולי זה וקאמר מה מתנתו אפילו בלא תנאי אם עמד מחזר [ה] אף גיטו בתנאי אם עמד מחזר ממילא שאין כאן עוד תנאי כיון דעמד אע"פ ששוב חזר ונפל באותו חולי הראשון ומת רבה ורבא לא סבירא להו הא דרב הונא דאפי' עמד והלך בלא משענת כיון דשוב מת מאותו חולי אינו מחזר והוה גט דאי לא הוי גט אע"פ שמת מאותו חולי יאמרו שאין תנאי החולי הזה גורם אע"פ שהתנה שהרי מת זה מאותו חולי אלא מיתה גורמת ולכך לא הוי גט כשעמד ויש גט לאחר מיתה אבל השתא דעמד אינו מחזר כיון דמת מאותו החולי יאמרו שתנאי החולי גורם ולא מיתה ופריך אם אמרת אם עמד מחזר אמאי הא קמשמע לן לפי' רש"י פריך מכ"ש דכיון דאמרת דאם עמד מחזר אף כשנתן גט סתם כ"ש דהיכי דפירש מהיום אם מת ולפי' ר"ת פריך בפשיטות [ו] והא

אי א"ר יוסי בעל פה אי לא אמר ומי מספקא ליה והתנן [ו] ה"ז גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט ותני עלה [ז] רבותינו התירוה להינשא ואמרי' מאן רבותינו אמר רב יהודה אמר שמואל בי דינא דשרו מישחא וסברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אלא מספקא ליה אי הלכה כר' יוסי בעל פה או אין הלכה ומי מספקא ליה והאמר רבא ה"ז גיטיך אם מתי ושאני מת ה"ז גט כשאמות ולאחר מיתה אין זה גט היכי דמי אילימא דאמר לה מהיום ורבנן צריכא למימר והתנן מהיום אם מתי ה"ז גט ואלא לאו דלא אמר לה מהיום ור' יוסי ש"מ הלכה כר' יוסי לרבא פשיטא ליה לרב הונא מספקא ליה ואב"א לעולם דאמר לה מהיום ורבנן והני לישני איצטריכי ליה שאני מת כאם מתי דמי כשאמות כלאחר מיתה דמי ואיכא דמתני לה אסיפא זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום אמר רב הונא ולדברי ר' יוסי חולצת פשיטא מדסיפא לרבנן חולצת רישא נמי לר' יוסי חולצת מהו דתימא רבי יוסי בהא כרבי ס"ל דאמר גיטא מעליא הוי וחליצה נמי לא תיבעי קמ"ל דלא רבי סבר לה כר' יוסי ולא ר' יוסי סבר לה כרבי רבי לא סבר לה כרבי יוסי דקתני כזה גט למעוטי דרבי יוסי ור' יוסי לא סבר לה כרבי דקתני כזה גט למעוטי דרבי רבי מאי היא [ח] דתניא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט רבי יוסי מאי היא דתנן [ט] כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מיכן ועד י"ב חדש כתבוהו בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש אינו גט ר' יוסי אומר כזה גט: זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק כו': [י] אמר רב הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו [א] אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר ומה גיטו אע"ג דלא פריש [ב] כיון דאמר כתובו אע"ג דלא אמר תנו [ג] אף מתנתו כיון דאמר תנו אע"ג דלא קנו מינה תנן זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומדים אותו אם מחמת חולי הראשון מת ה"ז גט אם לאו אינו גט וא"א אם עמד חוזר למה לי אומדנא הרי עמד אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא שניתק מחולי לחולי והא עמד קתני עמד מחולי זה ונפל לחולי אחר והא הלך בשוק קתני הלך על משענתו

והא

נעל פה. כגון גבי גט שכתב כהלכתו וכשמוסרו לה אומר זה גיטיך אם מתי אלכך לא דמי לשטר שכתב התנאי אלא הזמן בשטר איכא למימר דזמן מוכיח דמהיום קאמר אבל על פה דלמא כי מסרייה מיהלה הדר ביה מזמן דשטרא ומסרייה מיהלה ע"מ לאחר מיתה הואיל ולא אמר מהיום: **אינו גט.** דהא לא שוייה גט **עד** י"ב חדש והו"ל גט לאחר מיתה: **כי דינא דשרו משחא.** ר' יהודה נשיאה שהתיר שמנן של עובדי כוכבים במסכת ע"ז (דף לז.): **אם מתי ושאני מת.** איזה משתי לשונות הללו דלשון תנאי הם: **כשאמות.** משמע לכשאמות יהא גט: **צריכא למימר.** הא בהדיא תנן לה במתני' מהיום אם מתי ה"ז גט: **ור' יוסי.** ואשמעינן רבא דבעל פה נמי אמרה ר' יוסי והלכתא כותיה: **דמסתי לה.** לדרב הונא דלעיל: **ולדברי ר' יוסי.** דאמר כי לא אמר מהיום כמאן דאמר מהיום דמי: **חולצת.** דזמן השטר הו"ל כמהיום וכי מסרייה מיהלה ואמר זה גיטך לאחר מיתה מספקא לן אי תנאה הוא אי חזרה הוא: **מדסיפא.** כי אמר מהיום ולאחר מיתה תנא מתני' חולצת לרבנן מכלל דלאחר מיתה לר' יוסי נמי חולצת דהא לרבי יוסי כמהיום ולאחר מיתה דמי ור' יוסי ורבנן לא איפלוג אלא בהא לאודה דלר' יוסי בלאו מהיום כמהיום ולרבנן יש חילוק: **ברבי ס"ל.** דאמר לקמן גט הוא ופליג אדרבנן וקסבר תנאה הוא והואיל ואשכחן לרבי דפליג אימא ר' יוסי נמי פליג דהא שמעינן ליה דמיקל בתנאי: **דקתני כזה גט.** במילתיה דרבי: **למעוטי דר' יוסי.** היכא דלא אמר מהיום דכיון דקתני כזה משמע דכי האי גוונא הוא דמסכר אבל בלאו מהיום פסול: **דקתני כזה גט.** ר' יוסי גבי תנאי לקמן (עו:) ועל כרחיך למעוטי אתא ולא אשכחן דלמעוטיה אי לאו הא דמהיום ולאחר מיתה ולאשמועינן דאע"ג דגבי מתנה כשר התם הוא דהכי קאמר ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה אבל בגט כיון דלאו לשון תנאי הוא הויא ליה ספק תנאה ספק חזרה: [ו] **רבי יוסי מאי היא.** היכא קתני כזה גט: **ר' יוסי דאומר כזה גט.** מדהוה ליה למימר אם לא באתי כתבו ותנו ואמר כתבו ותנו אם לא באתי ה"ק כתבו עכשיו ותנו אם לא באתי: [ז] **והלך** גרסינן: **גיטו.** דשכ"מ כמתנתו: **מה מתנתו.** אמרינן בב"ב (דף קנא:) אם עמד חוזר: **אף גיטו אם עמד חוזר.** ולא מיבעיא היכא דאמר אם מתי דהא לא מת אלא אפילו לא אמר אם מתי אלא יהב לה גט סתמא אם עמד חוזר דמסתמא אדעתא דמיתה יהב לה והא לא מת: **אע"ג דלא אמר פנו.** כדתנן בהאומר התקבל (לעיל סה:) רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן כיון דאמר כתבו אף על גב דלא אמר תנו אדעתא למיתה קאמר: **הרי עמד.** ובטל הגט מאליו: **שניתק מחולי לחולי.** ואין זו עמידה אלא אם כן בא לכלל רפואה שעה אחת: **על משענתו.** נשען על מקלו ולעולם חולה הוא. והא דנקט הלך לאו משום דעמידה היא דתילף מינה אם עמד אינו חוזר אלא הא קמשמע לן טעמא דהלך הוא דבעי אומדנא אם מחמת חולי הראשון מת דאיכא למיחש הואיל והלך ניגל מאותו החולי ומת מחולי אחר והוא אמר (יא) מחולי זה: [ח] **אידך.** מי שלא הלך בשוק דמסתמא אע"פ שניתק לחולי אחר יש בו מחולי הראשון ולא בעי אומדנא:

מתנתו

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ח מהל' זכייה הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנ סעיף ב:

לו ב מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה יב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמח סעי' מח:

לז ג מיי' פ"ח מהל' זכייה הלכה ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנ ס"ג:

מוסף תוספות

א. ולא כתב לה על תנאי אם מתי. רש"י ב"מ סו. ב. [ד]אם לא התנה בשעת נתינה תנאי שלה אינו כלום ואפילו אמרה קודם לכן. רש"י שם. ג. עי' בתוס' הרא"ש שם' קושא זו ולא קשה מידי, דמסיק התם אליבא דהלכתא כרבה ורבא דלית להו דרב הונא, וכן שמואל לית ליה מדאתקין בגיטא דשכ"מ אם ימות יהא גט'. ופיש ופיר"ת לא כתבתי כי אינו מחודר בעיני וכו'. ד. שאם אינו חל מחיים, לא יחול לאחר מיתה. רשב"ם. ה. ואע"פ שחזר ומת מאותו חולי דמ"מ כיון שעמד נתבטלה מתנתו. רשב"ם. ו. דרב הונא אמתניתין אמרה למילתא וכו'. רשב"ם.

פסקי רי"ד

דין לאפוקי מדר' יוסי דאמר דמנו של שטר מוכיח עליו: **מתני' הרי זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת הרי זה גט ואם לאו אינו גט:** אמר רב הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר. פי' מתנתו דש"מ אע"ג דסתמא קא יהיב ולא פירש אם מתי אם עמד מחליי מתנתו בטלה דאגן סהדי דלא נתן אלא מחמת מיתה לא אם יבריא אף גיטו נמי אע"ג דיהיב לה בסתמא ולא פי' אם מתי אם עמד חוזר שלא נתן לה אלא ע"ד מיתה לא ע"ד שיבריא

מסורת הש"ס

(א) כתובות נ: [לקמן עו: ע"ז לז.], (ב) כתובות נ: [לקמן עו: [ע"ז לז. תוספתא פ"הכ], (ג) תוספתא פ"ה ע"ז קדושין עט: [לקמן עד:], (ד) [לקמן עו:], (ה) [לעיל סו., (ו) כ"מ רבי מאיר, (ז) שיך למתני', (ח) שיך לדף עג.,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על משענתו וכו' והוא אמר אם מתי מחולי זה:

מוסף רש"י

הרי זה גיטיך אם לא באתי כו' אינו גט. ואם אין לו בנים זקוקה ליבם (כתובות ב:) דהיון דלא אמר מעכשיו, משמע לאחר ר"ג מדם יהא גט, והרי מת בתוך הזמן ולריכה ליבם (לקמן עו:) דהא לא אמר שיהא גט אלא עד ר"ג מדם, והוא כבר מת ואינו יכול לגרש הקוקה ליבם אם אין לו בן, אבל אי אמר מעכשיו יהא גט אם לא באתי עד ר"ג מדם ומת בתוך כך הרי זה גט ואינה זקוקה ליבם (ע"ז לז.). **רבותינו התירוה להינשא.** בלא חליצה דהיא דאתה דלר' יוסי לא באתי מהיום כמהיום ולרבנן יש חילוק: **ברבי ס"ל.** דאמר לקמן גט הוא ופליג אדרבנן וקסבר תנאה הוא והואיל ואשכחן לרבי דפליג אימא ר' יוסי נמי פליג דהא שמעינן ליה דמיקל בתנאי: **דקתני כזה גט.** עובדי כוכבים, ואיתיא ר' יהודה נשיאה שהיה בימי האמוראים, בן בנו של רבינו הקדוש, כדאמרינן במסכת ע"ז (לז.) מסתמיך ואזיל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דר' שמלאי כו' (לקמן עו:). **כר' יוסי** דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו. לא לתנם כתב זמנו לתוכו אם לא להודיע שמיום הכתיבה והמסירה הוא מגרשה אם לא יבא לאותו זמן, הלכך אע"ג דלא כתב זה גיטך מהיום אם לא באתי כו' כמאן דכתב מהיום דמי (כתובות ב:). **מהיום** דלאחר מיתה גט ואינו גט. דאם ר"ש ומוסף רש"י לעיל עמוד ח.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מפנמו מפנה. אם מת מחולי האחר דהא אמרת לאו עמידה היא וגבי גט דתמני׳ הוא דבעינן אומדנא משום דמחולי זה קאמר לה: **לא סבירא להו הא דרב הונא.** דהיכא דלא אמר לה אם מתי סביבא להו דאם עמד מאיו מוחר: **גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה** ט) עמד מוחר אתו למימר לא הוי גט עד דמיית י) וקא חזינן דלכי מיית הוי גיטא יא) ש״מ יש גט לאחר מיתה ואתי לאכסוריי זה גיטין לאחר מיתה ולא ידעו דכיון דלא פריש מידי דהכי יהבינא ליהלה שיהא גט מעכשיו וע״מ שימות: **לא הוי גיטא.** דהא דאמרת דמיית יהב לה והא לא מת: **אינו גט.** דאומנא דלא סביא הוא ולא מסיק אדעתיה ולא אמר יב) אלא דימות ע״י אחולי: **מאי שנא ריש א כו׳.** אי אומנא דלא סביא אסיק אדעתיה ריש גמי ליהוי גיטא דהא מתוך אותו חולי מת דמחולי זה לא משמע אלא מתוך חולי זה: **שלחו מפם.** על ידי מעשה שמירע באחד שאמר אם לא אעמוד מחולי זה ואכלו ארי ושלחו הדבר לארץ ישראל והשיבו אין לנו שיהא גט דאומנא דלא סביא לא אסיק אדעתיה: **קניל עליה.** המוכר: **כל אומנא דמתיליד בה.** שיפלה את הלוקח: **אפיקו בה נהרא.** זוה המלך שיעבירו את הנהר דרך אותה שדה: **שפי ליה.** העמידה לפניו בשופי: **ואימא מרישא.** אדמותבת לי מסיפא תסייע לי מרישא: **לא איסמר בי מדרשא.** במקום ישיבת תלמידי חכמים שיתרלוה: **זיל בתר סברא.** ומסתבר לאומנא דלא סביא לא אסיק אדעתיה: **וכן שומשמין.** לקחו שומשמין: **אגור מלחי.** שכרו להם ספנים להוליכם לביתם: **קניל עלייהו.** המוכרים: **כל אומנא דמתיליד.** עלייהו בדרך: **אסתכר נהר מלכא.** ולא יכלו ספינות לעבור שעשו בו סכר שקורין אישקלוס״א: **אמרו להו.** רב פפא ורב הונא למוכרים אגורו חמרי כו׳: **קאקי חיורי.** חוויש לבנים לפי שהיו זקנים: **משלחי גלימי.** מספיטין בגדי אנשים כלומר פוסקים עליהם דין להנאתן: **מתני׳ לא אפייחד עמו.** זה שנתן גט ואמר לה מהיום אם מתי לא תתייחד עמו שמא יבא עליה דאיכא למ״ד חיישינן שמא בעל לשם קדושין ונריכה גט שני ולמאן דלא חייש נמי מ״מ פנויה היא ואסור להתייחד עם הפנויה יג) : כאשת

אפי׳ על פי עבד אפי׳ ע״פ שפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גם בה בשפחתה יד) מה היא באותן הימים רבי יהודה אומר כאשת

והא קא משמע לן דהלך על משענתו. פי׳ בשלמא כדקס״ל דהלך ממש ואם עמד אינו חוזר ניחא דנקט הלך לרבותא אע״ג דהלך ממש צריך דומדנא כיון דעמד אינו חוזר אבל למאי דקאמר דהלך לאו ממש אלא על משענתו אם כן פשיטא דצריך דומדנא ולהכי קאמר קמ״ל דהלך על משענתו כו׳: **מאי שנא ריש א ומ״ש סיפא.** בירושלמי מפרש טעמא דרבה איכא דבריא א הרי ב לא מת מחולי זה אבל בסיפא אם לא יעמוד קאמר ג והרי לא עמד דלא עמד משמע בין ע״י אחולי בין ע״י דבר אחר אבל גמרא שלנו אינו סובר חילוק זה אלא בכולם משמע ליה ד שימות מתוך חולי זה ה:

איתיביה רבינא לרבא אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו הבית. ו תימה מאי פריך ליה רבינא לרבא מגט הא אית ליה לרבא בפרק קמא דכתובות (דף ג:) לגישנא קמא שהוא עיקר כדמוכח בהשולה (לעיל דף לד.) דאין טעמא אומנא בגיטין כדמפרש התם משום לטועות ומשום פרוצות ומאי מהדר ליה רבא גמי ואימא מריש אין לאו גט והא סבר רבא התם אין טעמא אומנא בגיטין ואפי׳ באומנא דלא סביא אריי התם דשכיח אמרינן התם דלב״ע אין אומנא דמייתי מהא דפסקיה מגרא ודאי אומנא דשכיח שאני דהוה ליה לאסוקי אדעתיה ואור״י דאיכא שלשה גווני אומנא דאומנא דשכיח לגמרי לב״ע אין אומנא ואומנא דלא שכיח כלל כגון דשמעתין אפילו לרבא יש אומנא אפילו בגיטין דליכא למיגזר משום לטועות דסברא דאיכא כיון דלא שכיח כלל ומשום פרוצות גמי לא גזור רבנן כיון דלא שכיח כלל ופלוגתא ז דאין טעמא אומנא בגיטין ח ועוד אור״י דאפילו הוי הכא אומנא שכיח כי ההוא דכתובות פריך שפיר רבינא דדוקא גבי אם לא באתי מכאן עד י״ב חדש אמרינן אין טעמא אומנא בגיטין משום לטועות ומשום פרוצות אע״ג דלא אסיק אדעתיה אומנא דלא שכיח מ״מ הוי בכלל משמעות לשונו דאם לא באתי משמע בכל עניו שלא יבא אבל אם אם מת מחולי זה אם לו לא יעמוד מחולי זה משמע שרוצה לומר שאם ימות ע״י אחולי יהא גט אבל אם ימות מחמת דבר אחר לא יהא גט ולהכי פריך רבינא דאם איתא דלא אסיק אדעתיה אומנא דלא שכיח משום לטועות ופרוצות אין לנו לומר שיהא גט דאמי לאוכא ואיטולגא דכיון דבכלל משמעות לשונו גמי לא הוי נפילת בית או נשיכת נחש אלא ודאי כל אומנא מסיק אדעתיה וכיון דאסיק אדעתיה דעתו לפוטרה בכל עניו שימות ומתוך חולי זה הוא קאמר ולא מחמת חולי זה ט וכדא מהדר ליה דמשובשת היא דהא קשיא רישא לסיפא ולא משום סייעתא דנפשיה קאמר: **לא** תתייחד עמו **אלא בפני עדים.** לפי׳ הקונטר׳ ניחא יז) דפירש מה היא באותן הימים מילתא באפי נפשה היא י אבל בזה גיטין מהיום אם מתי דריש לב״ע הוי גט משעת נתינה לכיך אתי שפיר דתלי בגמרא טעמא דמתניתין דלא תתייחד משום חשש קדושין יא) ולא משום גט ישן שהרי כבר היה גט משעת נתינה אבל לפי׳ ר״ת ור״ח דמפ׳ דמה היא באותן הימים קאי אריש יהודה הרי היא כאשת איש לכל דבריה ואינה מגורשת עד שעה אחת סמוך למיתה יב וקשה לר״י דא״כ אמאי תלי טעמא בגמרא משום חשש קדושין כיון דעדיין אינה מגורשת ואור״י דודאי לרבי יהודה הוי טעמא משום גט ישן אבל לרבי יוסי דאמר מגורשת ואינה מגורשת יג ולרבי מאיר דאמר בגמרא דבעלתה תלויה יד איכא למיחש לקדושין טו) : לאוה

מסורת הש״ס

א) בדפו״ר ובדשב״א איתא דרבא, ולפנינו הוא ע״פ הרש״ל, ב) כמוכות ג. ב״ג מה: יבמות ל: קי. לעיל לג., ג) תוספתא רפ״ב ע״ש, ד) [סנהדרין יח: וש״נ], ה) [ל״ל לגולת פי׳ כמו על כל גדותיו וכן בפי׳ הגהרות. ערוך], ו) כתוכות פה., ז) כתוכות ח:, ח) לעיל כה:, ט) בדפו״ר דאי אחרינן, י) בדפו״ר וכי חזינן, יא) בדפו״ר אתו למימר יש גט, יב) בר״ן אלא אם ימות, יג) [ע״ז לו:], יד) אמנם עי׳ רש״י לעיל כה: ד״ה מה היא ותוס׳ שם ד״ה מה היא, טו) [וע״ע תוס׳ כתוכות מ: ד״ה לא],

לעזי רש״י

אישקלוש״א. מגעול.

מוסף רש״י

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. תולה בדעת חכמים, דהא כדת משה וישראל קאתר (יבמות צ:) כל המקדש אשה על דעת שהחיזנו חכמי ישראל כישראל הוא מקדשה, שיהיו קיימין קידושין לפי דברי חכמים ויהיו בטלים לפי דברי חכמים על ידי גיטין שהכשירו חכמים (כתובות ג. וכעי״ז לעיל לג.). **ואפקעינהו רבנן.** על ידי גט זה, לקידושין מיניה. ושויבו למעות דקידושין מתנה למפרע, דהסקה בית דין הסקה (יבמות צ:) כשיבא גט מה אחריהם (כתובות ג.). **תינה.** למימר אפקעתא דקידיש בכספא. דמעמא גט זה עוקר הקידושין ועושה מעות מתנה מעיקרן (שם וכעי״ז יבמות שם) לו: דהסקה בית דין הסקה גבי ממון וכאילו קידשה בגזל וכחמס דמיא, דלא הוי קדושין (רשב״ם ב״ב מחז). **קדיש בביאה** דקי״ל בקדושין (ד:) מני יקח אים אשה ובעלה, דאשה מתקדשת גמי בביאה (לעיל לג.). **מאי איכא למימר.** בשלמא על ידי גט בסר, אע״פ שהקידושין קיימים עד עכשיו, גזירה הכתוב הוא שהגט כורתו ומתיר אישורו מכאן ולהבא, אבל זה שאינו גט מן התורה ואתה מכשירו מפני דעתו של זה שקידשה על דעת חכמים ושביטלו על פי חכמים, גרע אתה לומר שמעיקרן לא יהו קידושין, ואי קדיש בביאה ואתה עוקר קידושין למפרע מה תהא על ביאתו (כתובות ג.) מאי אפקעתא איכא למימר, הא ביאה מאי שויה (יבמות צ:). **שוייה רבנן לבעילתו בעילת זנות.** מין בעילת דרבנן תלה, ורבנן אמור דכי יהיב לה גט בו כי האי תבטל ביאה דמיסור בעילת זנות. (שם ושם וראה רש״י ותוספ׳ רש״י לעיל לג.). **קאקי.** אוויש, **חיורי.** על שם שזקנים

עין משפט נר מצוה

לח א מיי׳ פ״ע מהל׳ גירושין הלכה יח סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סימן קמה סעי׳ ז:

לט ב מיי׳ פ״ח מהל׳ זכייה ומתנה הלכה כה סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ רז סעיף ב:

מ ג מיי׳ פ״ע מהלכות גירושין הלכה טז סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמה סעיף ד:

מא ד ה מיי׳ שם הלכ׳ יז טוש״ע שם סעיף ו:

מב ו מיי׳ פי״ע מהל׳ ממירה הלכה ה סמג לאוין קע טוש״ע ח״מ סי׳ רכה סעי׳ ג וסעי׳ ד:

מג ז מיי׳ פ״ח מהל׳ גירושין הלכה כ סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמה סעי׳ כ:

מוסף תוספות

א. דתלי תנאיה באם מתי מחולי זה ונשכו נחש. רשב״ם. ב. לא נתקיים תנאו. רשב״ם. ג. הוי גט. תוס׳ הרא״ש. דתלי בעמידה. רשב״ם. ד. [ד]עתו. תוס׳ הרא״ש. ה. [ד]משמע להו דאם לא יעמוד מחולי זה ה״ק אם יעכבנו חולי זה מלעמוד והרי לא עכבו אלא ארי וכו׳. רשב״ם. ו. משמע הכא דאומנא דלא שכיח לרבא לא הוי גיטא. תוס׳ הרא״ש. ז. לשון תוס׳ בכתובות שם: בהא פליגי תרי לישני דרבא והלכתא כלישנא קמא דרבא. ח. כחולי ומיתה וכו׳ר״ב. רשב״ם. ט. וכ״ש כשלא הוציא שום אומנ מן הכלל שאין לפרש דבריו ולומר דאומנ דלא שכיח הוא ולא נתכוין לאותו אומנ. רטב״ם. י. [ו]מיירי כגון שאמר מעת שאני בעולם. תוס׳ הרא״ש. יא. מדמייתי עלה בגמ׳ ברייתא דראה שנתיחדה עמו באפילה וכו׳ דמפרש בה טעמא משום חשש קידושין, דלכאורה משמע דמתנ׳ נמי מההוא חששא הוא. רשב״ם. יב. [ד]נעשה כאומר מעת שאני בעולם, שאין דעתו לגרשה, אע״פ שאומר מהיום, אלא שעה אחת לפני מיתתו. תוס׳ כתובות מ: ד״ה לא. יג. דמסקא ליה, הוי טעמא דלא תתייחד או משום גט ישן או משום חשש קידושין. תוס׳ הרא״ש (וכ״כ הרשב״ץ בשם תוס׳ ע״י״ש). יד. ואם מת מגורשת למפרע, הוי טעמא משום. תוס׳ הרא״ש.

פסקי רי״ד

רבה ורבא לא ס״ל להא דרב הונא גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה. פי׳ היכא דיהיב לה גט סתם הוי גט ואע״פ שעמד שאם אתה אומר שלא יהא גט אלא אם ימות יאמרו יש גט לאחר מיתה ויכשירו אע״ג דאמר לה זה גיטיך אם מתי ולא ידעו דכיון דלא פירש מידי להכי יהביה ניהלה שיהא גט מעכשיו אם ימות: **ומי איכא מידי דמדאורייתא לא הוי גיטא ומשום גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה שרינן אשת איש לעלמא** אין מאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מניה והלכתא כרבה ורבא והכי אמרינן לקמן בפרקין (עה:) אתקין שמואל בגיטא דש״מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי [לא] יהא גט למימרא שאם יתנו בסתם מיד הוי גט: **א״ר אלעזר משמיה דרב ש״מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה:** ת״ר הרי זה גיטיך מהיום **אם** מתי מחולי זה **ונפל עליו בית או נשכו נחש או אכלו ארי** אינו גט פי׳ דאונסא דלא שכיח לא שוי אדעתיה לאקנויי עליה דלא להוי גיטא אם יאנס ואדעתא דהכי לא גמר ומקניה. **ההוא גברא דזבין ארעא לחבריה קביל עליה כל אונסא דמתיליד לסוף אפיקו בה נהרא.** פי׳ צוה המלך שיביאו הנהר דרך עליה. אתו לקמיה דרבינא א״ל זיל שפי ליה דהא קבילת עליך כל אונסא דמתיליד בה א״ל רב תחליפא לרבינא אונסא דלא שכיח הוא איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבא אמר להו אונסא דלא שכיח הוא איתיביה רבינא לרבא אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או הכישו נחש ה״ז גט אמר ליה רבא ואימא מרישא אינו גט א״ל רב אחא מדפתי לרבינא ומשום דקשיא רישא אסיפא לא מותבינן תיובתא מינה אמר ליה אין כיון דקשיא רישא אסיפא לא איתמר בי מדרשא ומשבשתא היא זיל בתר סברא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע זבן שומשמי דאגידא דנהר מלכא אגור מלחי לעבורינהו קבילו עלייהו כל אונסא דמתיליד לסוף איסתכר נהר מלכא אמרו להו אגורו חמרי אפקינהו ניהלן דהא קבילתו עלייכו כל אונסא דמתיליד אתו לקמיה דרבא אמר להו קאקי חיורי משלחי גלימי דאינשי אונסא דלא שכיח הוא: **מתני׳ לא תתייחד עמו אלא בפני עדים** אפי׳ **אפי׳ על פי עבד** ע״פ שפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גם בה בשפחתה מה היא באותן הימים רבי יהודה אומר כאשת

והא קא משמע לן דהלך על משענתו. פי׳ בשלמא כדקס״ל דהלך ממש ואם עמד אינו חוזר ניחא דנקט הלך לרבותא אע״ג דהלך ממש צריך דומדנא כיון דעמד אינו חוזר אבל למאי דקאמר דהלך לאו ממש אלא על משענתו אם כן פשיטא דצריך דומדנא ולהכי קאמר קמ״ל דהלך על משענתו כו׳: **מאי שנא ריש א ומ״ש סיפא.** בירושלמי מפרש טעמא דרבה איכא דבריא א הרי ב לא מת מחולי זה אבל בסיפא אם לא יעמוד קאמר ג והרי לא עמד דלא עמד משמע בין ע״י אחולי בין ע״י דבר אחר אבל גמרא שלנו אינו סובר חילוק זה אלא בכולם משמע ליה ד שימות מתוך חולי זה ה:

איתיביה רבינא לרבא אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו הבית. ו תימה מאי פריך ליה רבינא לרבא מגט הא אית ליה לרבא בפרק קמא דכתובות (דף ג:) לגישנא קמא שהוא עיקר כדמוכח בהשולה (לעיל דף לד.) דאין טעמא אומנא בגיטין כדמפרש התם משום לטועות ומשום פרוצות ומאי מהדר ליה רבא גמי ואימא מריש אין לאו גט והא סבר רבא התם אין טעמא אומנא בגיטין ואפי׳ באומנא דלא סביא אריי התם דשכיח אמרינן התם דלב״ע אין אומנא דמייתי מהא דפסקיה מגרא ודאי אומנא דשכיח שאני דהוה ליה לאסוקי אדעתיה ואור״י דאיכא שלשה גווני אומנא דאומנא דשכיח לגמרי לב״ע אין אומנא ואומנא דלא שכיח כלל כגון דשמעתין אפילו לרבא יש אומנא אפילו בגיטין דליכא למיגזר משום לטועות דסברא דאיכא כיון דלא שכיח כלל ומשום פרוצות גמי לא גזור רבנן כיון דלא שכיח כלל ופלוגתא ז דאין טעמא אומנא בגיטין ח ועוד אור״י דאפילו הוי הכא אומנא שכיח כי ההוא דכתובות פריך שפיר רבינא דדוקא גבי אם לא באתי מכאן עד י״ב חדש אמרינן אין טעמא אומנא בגיטין משום לטועות ומשום פרוצות אע״ג דלא אסיק אדעתיה אומנא דלא שכיח מ״מ הוי בכלל משמעות לשונו דאם לא באתי משמע בכל עניו שלא יבא אבל אם אם מת מחולי זה אם לו לא יעמוד מחולי זה משמע שרוצה לומר שאם ימות ע״י אחולי יהא גט אבל אם ימות מחמת דבר אחר לא יהא גט ולהכי פריך רבינא דאם איתא דלא אסיק אדעתיה אומנא דלא שכיח משום לטועות ופרוצות אין לנו לומר שיהא גט דאמי לאוכא ואיטולגא דכיון דבכלל משמעות לשונו גמי לא הוי נפילת בית או נשיכת נחש אלא ודאי כל אומנא מסיק אדעתיה וכיון דאסיק אדעתיה דעתו לפוטרה בכל עניו שימות ומתוך חולי זה הוא קאמר ולא מחמת חולי זה ט וכדא מהדר ליה דמשובשת היא דהא קשיא רישא לסיפא ולא משום סייעתא דנפשיה קאמר: **לא** תתייחד עמו **אלא בפני עדים.** לפי׳ הקונטר׳ ניחא יז) דפירש מה היא באותן הימים מילתא באפי נפשה היא י אבל בזה גיטין מהיום אם מתי דריש לב״ע הוי גט משעת נתינה לכיך אתי שפיר דתלי בגמרא טעמא דמתניתין דלא תתייחד משום חשש קדושין יא) ולא משום גט ישן שהרי כבר היה גט משעת נתינה אבל לפי׳ ר״ת ור״ח דמפ׳ דמה היא באותן הימים קאי אריש יהודה הרי היא כאשת איש לכל דבריה ואינה מגורשת עד שעה אחת סמוך למיתה יב וקשה לר״י דא״כ אמאי תלי טעמא בגמרא משום חשש קדושין כיון דעדיין אינה מגורשת ואור״י דודאי לרבי יהודה הוי טעמא משום גט ישן אבל לרבי יוסי דאמר מגורשת ואינה מגורשת יג ולרבי מאיר דאמר בגמרא דבעלתה תלויה יד איכא למיחש לקדושין טו) : לאוה

מסורת הש״ס

מ) בדפו״ר ובדשב״א איתא דרבא, ולפנינו הוא ע״פ הרש״ל, נ) כתוכות ג. ב״ג מה: יבמות ל: קי. לעיל לג., ג) תוספתא רפ״ב ע״ש, ד) [סנהדרין יח: וש״נ], ה) [ל״ל לגולת פי׳ כמו על כל גדותיו וכן בפי׳ הגהרות. ערוך], ו) כתוכות פה., ז) כתוכות מ:, ח) לעיל כה:, ט) בדפו״ר דאי אחרינן, י) בדפו״ר וכי חזינן, יא) בדפו״ר אתו למימר יש גט, יב) בר״ן אלא אם ימות, יג) [ע״ז לו:], יד) אמנם עי׳ רש״י לעיל כה: ד״ה מה היא ותוס׳ שם ד״ה מה היא, טו) [וע״ע תוס׳ כתוכות מ: ד״ה לא],

לעזי רש״י

אישקלוש״א. מגעול.

מוסף רש״י

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. תולה בדעת חכמים, דהא כדת משה וישראל קאתר (יבמות צ:) כל המקדש אשה על דעת שהחיזנו חכמי ישראל כישראל הוא מקדשה, שיהיו קיימין קידושין לפי דברי חכמים ויהיו בטלים לפי דברי חכמים על ידי גיטין שהכשירו חכמים (כתובות ג. וכעי״ז לעיל לג.). **ואפקעינהו רבנן.** על ידי גט זה, לקידושין מיניה. ושויבו למעות דקידושין מתנה למפרע, דהסקה בית דין הסקה (יבמות צ:) כשיבא גט מה אחריהם (כתובות ג.). **תינה.** למימר אפקעתא דקידיש בכספא. דמעמא גט זה עוקר הקידושין ועושה מעות מתנה מעיקרן (שם וכעי״ז יבמות שם) לו: דהסקה בית דין הסקה גבי ממון וכאילו קידשה בגזל וכחמס דמיא, דלא הוי קדושין (רשב״ם ב״ב מחז). **קדיש בביאה** דקי״ל בקדושין (ד:) מני יקח אים אשה ובעלה, דאשה מתקדשת גמי בביאה (לעיל לג.). **מאי איכא למימר.** בשלמא על ידי גט בסר, אע״פ שהקידושין קיימים עד עכשיו, גזירה הכתוב הוא שהגט כורתו ומתיר אישורו מכאן ולהבא, אבל זה שאינו גט מן התורה ואתה מכשירו מפני דעתו של זה שקידשה על דעת חכמים ושביטלו על פי חכמים, גרע אתה לומר שמעיקרן לא יהו קידושין, ואי קדיש בביאה ואתה עוקר קידושין למפרע מה תהא על ביאתו (כתובות ג.) מאי אפקעתא איכא למימר, הא ביאה מאי שויה (יבמות צ:). **שוייה רבנן לבעילתו בעילת זנות.** מין בעילת דרבנן תלה, ורבנן אמור דכי יהיב לה גט בו כי האי תבטל ביאה דמיסור בעילת זנות. (שם ושם וראה רש״י ותוספ׳ רש״י לעיל לג.). **קאקי.** אוויש, **חיורי.** על שם שזקנים

עין משפט נר מצוה

לח א מיי׳ פ״ע מהל׳ גירושין הלכה יח סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סימן קמה סעי׳ ז:

לט ב מיי׳ פ״ח מהל׳ זכייה ומתנה הלכה כה סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ רז סעיף ב:

מ ג מיי׳ פ״ע מהלכות גירושין הלכה טז סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמה סעיף ד:

מא ד ה מיי׳ שם הלכ׳ יז טוש״ע שם סעיף ו:

מב ו מיי׳ פי״ע מהל׳ ממירה הלכה ה סמג לאוין קע טוש״ע ח״מ סי׳ רכה סעי׳ ג וסעי׳ ד:

מג ז מיי׳ פ״ח מהל׳ גירושין הלכה כ סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמה סעי׳ כ:

מוסף תוספות

א. דתלי תנאיה באם מתי מחולי זה ונשכו נחש. רשב״ם. ב. לא נתקיים תנאו. רשב״ם. ג. הוי גט. תוס׳ הרא״ש. דתלי בעמידה. רשב״ם. ד. [ד]עתו. תוס׳ הרא״ש. ה. [ד]משמע להו דאם לא יעמוד מחולי זה ה״ק אם יעכבנו חולי זה מלעמוד והרי לא עכבו אלא ארי וכו׳. רשב״ם. ו. משמע הכא דאונסא דלא שכיח לרבא לא הוי גיטא. תוס׳ הרא״ש. ז. לשון תוס׳ בכתובות שם: בהא פליגי תרי לישני דרבא והלכתא כלישנא קמא דרבא. ח. כחולי ומיתה וכו׳ר״ב. רשב״ם. ט. וכ״ש כשלא הוציא שום אומנ מן הכלל שאין לפרש דברי׳ ולומר דאומנ דלא שכיח הוא ולא נתכוין לאותו אומנ. רטב״ם. י. [ו]מיירי כגון שאמר מעת שאני בעולם. תוס׳ הרא״ש. יא. מדמייתי עלה בגמ׳ ברייתא דראה שנתיחדה עמו באפילה וכו׳ דמפרש בה טעמא משום חשש קידושין, דלכאורה משמע דמתנ׳ נמי מההוא חששא הוא. רשב״ם. יב. [ד]נעשה כאומר מעת שאני בעולם, שאין דעתו לגרשה, אע״פ שאומר מהיום, אלא שעה אחת לפני מיתתו. תוס׳ כתובות מ: ד״ה לא. יג. דמסקא ליה, הוי טעמא דלא תתייחד או משום גט ישן או משום חשש קידושין. תוס׳ הרא״ש (וכ״כ הרשב״ץ בשם תוס׳ ע״י״ש). יד. ואם מת מגורשת למפרע, הוי טעמא משום. תוס׳ הרא״ש.

פסקי רי״ד

רבה ורבא לא ס״ל להא דרב הונא גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה. פי׳ היכא דיהיב לה גט סתם הוי גט ואע״פ שעמד שאם אתה אומר שלא יהא גט אלא אם ימות יאמרו יש גט לאחר מיתה ויכשירו אע״ג דאמר לה זה גיטיך אם מתי ולא ידעו דכיון דלא פירש מידי להכי יהביה ניהלה שיהא גט מעכשיו אם ימות: **ומי איכא מידי דמדאורייתא לא הוי גיטא ומשום גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה שרינן אשת איש לעלמא** אין מאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מניה והלכתא כרבה ורבא והכי אמרינן לקמן בפרקין (עה:) אתקין שמואל בגיטא דש״מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי [לא] יהא גט למימרא שאם יתנו בסתם מיד הוי גט: **א״ר אלעזר משמיה דרב ש״מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה:** ת״ר הרי זה גיטיך מהיום **אם** מתי מחולי זה **ונפל עליו בית או נשכו נחש או אכלו ארי** אינו גט פי׳ דאונסא דלא שכיח לא שוי אדעתיה לאקנויי עליה דלא להוי גיטא אם יאנס ואדעתא דהכי לא גמר ומקניה. **ההוא גברא דזבין ארעא לחבריה קביל עליה כל אונסא דמתיליד לסוף אפיקו בה נהרא.** פי׳ צוה המלך שיביאו הנהר דרך עליה. אתו לקמיה דרבינא א״ל זיל שפי ליה דהא קבילת עליך כל אונסא דמתיליד בה א״ל רב תחליפא לרבינא אונסא דלא שכיח הוא איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבא אמר להו אונסא דלא שכיח הוא איתיביה רבינא לרבא אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו בית הכישו נחש ה״ז גט אמר ליה רבא ואימא מרישא אינו גט א״ל רב אחא מדפתי לרבינא ומשום דקשיא רישא אסיפא לא מותבינן תיובתא מינה אמר ליה אין כיון דקשיא רישא אסיפא לא איתמר בי מדרשא ומשבשתא היא זיל בתר סברא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע זבן שומשמי דאגידא דנהר מלכא אגור מלחי לעבורינהו קבילו עלייהו כל אונסא דמתיליד לסוף איסתכר נהר מלכא אמרו להו אגורו חמרי אפקינהו ניהלן דהא קבילתו עלייכו כל אונסא דמתיליד אתו לקמיה דרבא אמר להו קאקי חיורי משלחי גלימי דאינשי אונסא דלא שכיח הוא והלכתא כרבא: **מתני׳ לא תתייחד עמו אלא בפני עדים** אפי׳ **אפי׳ על פי עבד** ע״פ שפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גם בה בשפחתה מה היא באותן הימים

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות